

SHANXAY HAMKORLIK TASHKILOTI INTEGRATSION BIRLASHMA SIFATIDA

Xumoyun Nabiev Boqijon o'g'li

O'zbekiston Xalqaro Islom akademiyasi. Xalqaro munosabatlar va zamonaviy siyosiy jarayonlar yo'nalishi 2 kurs magistranti.

Annatsiya: Mazkur maqola: Shanxay hamkorlik tashkiloti integratsion birlashma sifati haqida bo'lib bunga ko'ra umumiy tushunchalar va ko'nikmalar keltrilgan.

Kalit so'zlar: Tendensiyalar tahlili, siyosiy barqarorligi, iqtisodiy rivojlanish, hududlararo munosabatlar, xalqaro instituti.

Kirish: ShHT doirasida iqtisodiy hamkorlikning zamonaviy o'ziga hosliklariga va ishtrokchi davlatlar rivojlanishi uchun uning ahamiyatiga baho berishga muhtojlik bilan izohlanadi. Hozirgi kunda ShHTning kelajakda qanday rivojlanishi haqida aniq tasavvur yo'q: ishtrokchi-davlatlar o'rtasida ko'p tomonlama iqtisodiy integratsiya haqiqatdan ham ro'y beradimi yoki Tashkilot ikki tomonlama hamkorlikning xalqaro instituti sifatida qoladimi. Iqtisodiy hamkorlik sohasida, uning istiqbolli yo'nalishlarini aniqlash uchun, shuningdek iqtisodiy va siyosiy sohalarda ishtrokchi-davlatlarning qiziqishlari to'qnashuvi masalalari, amaliy yutuqlarni doimiy tarzda dolzarblashuvini talab qiladi. ShHTning o'rganilishi jahon hududiylikining rivojlanish tendensiyalarini tahlili nuqatai nazaridan, xususan davlatlarning alohida hududiy birlashmalar o'rtasidagi hamkorlik nuqatai nazarida dolzarb hisoblanadi. So'zsiz, ShHTning o'rganilishi Rossiyaning Yevroosiyo hududida u yoki bu hududiy hamkorlik loyihalarini rivojlantirish borasidagi qiziqishlari uchun ham muhim.

Asosiy qism: Bu tashkilotning barcha davlatlari turli xil rivojlanish darajasiga, iqtisodiy bazaga, uslub va yo'nalishlarga ega. Bu holatda siyosat va iqtisodda kelishilgan hamkorlikka erishish uchun kuchli siyosiy iroda, majburiyatlarni bajarish hududiy hamkorlikni amalga oshirish kerak bo'ladi⁶³. Shu bilan bog'liq holda hamkorlikni kengaytirishga qaratilgan uzoq muddatli va qisqa siyosatni aniqlashga muhtojligi vujudga keldi. ShHT ishtrokchi - davlatlarining farqlanishini hisobga olsak, hududda ikkita muammo vujudga kelishi mumkin: iqtisodiy hamkorlik bilan bog'liq muammolar. Birinchisi mohiyati jihatdan siyosat bilan, davlatlarning hamkorlikka bo'lgan irodasi bilan, ishonch darajasi bilan va boshqalar bilan bog'liq. Ikkinchi muammo dastlab iqtisodiy tuzilmalardagi notenglikka, resurslardan foydalanish, infrastrukturani mos emasligiga va iqtisodiy hamkorlikni yengillashtirishga olib keluvchi iqtisodiy o'sishning yo'qligiga asoslanadi. ShHT doirasida a'zo-davlatlarning

iqtisodiy hamkorligini kuchaytirish uchun bir qator chora va tadbirlar qabul qilingan. Lekin shuni takidlab o'tish joizki qabul qilingan choralar bir vaqtning o'zida barcha a'zo-davlatlarga qo'lanilolmaydi, chunki hamkorlik muammolari bir davlatdan ikkinchisiga o'tishda o'zgaradi. Ular faqat qo'llash imkoniyati bo'lgan joylarda qo'llanishi mumkin.

A'zo-davlatlarning siyosiy barqarorligi xavfsizligini kuchaytirish. Ichki siyosiy barqarorlik iqtisodiy o'sish va progress uchun asos bo'ladi. O'z navbatida iqtisodiy rivojlanish yanada ko'proq xavfsizlik va siyosiy barqarorlikka erishishga sabab bo'ladi, bunday holat kambag'allik va ishsizlik darajasi sezilarli kamayganda, insonlar turmushi esa yaxshilanganda vujudga keladi. Iqtisodiy barqarorlik nabarqarorlikning ayrim omillarining vujudga kelishiga yo'l qo'ymaydi. Hozirgi kunda transnatsional tabiatning ayrim xavflari bilan kurashish uchun davlatlar ko'p tomonlama tuzulmalarda hamkorlik qilishlari kerak. Davlatlararo munosabatlarda yanada yuqoriroq o'zaro ishonch darajasiga erishish. A'zo-davlatlarning davlatlararo munosabatlari o'zaro ishonch tamoyiliga asoslangan bo'lishi kerak, ya'ni bir-birovini ichki ishlariga qo'shilmasslik va o'zaro tenglik. Iqtisodiy hamkorlikning kengayishi mohiyati jihatdan siyosiy qaror hisoblanadi va bunday qarorlarni o'zaro ishonchsizlik va to'liq ishonchsizlik holatida amalga oshirishning iloji yo'q. Iqtisodiy hamkorlik yuqori ishonch darajasiz amalga oshirila olmaydi. Kuchli hududiy hamkorlik, aholi va davlatlarning rahbarlari birlashishda o'zaro foydani ko'rmaguncha hech qachon samarali bo'lmaydi. Iqtisodiy hamkorlik bilan bog'liq mustaqil tashabbus yetakchilar tomonidan hududlararo munosabatlarning iqtisodiy ustunligi hisobga olinmaguncha to'liq o'zini oqlamaydi. O'z-o'zidan a'zo-davlatlar o'rtasidagi ishon iqtisodiy hamkorlikning darajasini belgilab beradi.

Xulosa: ShHT - ochiq xalqaro tashkilot bo'lib, u yevroosiyoning 2/3 qismini egallagan. U o'z faoliyatini hududda tinchlik va barqarorlikni ta'minlashga, shuningdek keng xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga qaratgan. Tashkilot hududiy xavfsizlikka sodiqligini e'lon qilingan va u uchinchi davlatga qarshi qaratilmagan, shuningdek tashkilot ko'p qutbli tinchlik tartibini, "Uyg'unlikdagi tinchlik"ni qurish maqsadida Shanxay ruhi deb nomlanuvchi ruhni shakllantirishda ishtrok etmoqda. Uning faoliyatidagi asosiy yo'nalishlar bular: xavsizlik, iqtisod, madaniygumanitar va harbiy-siyosiy sohalaridir. Tashkilotda hamkorlikning turli yo'nalishlariga qaratilgan o'nlab asos bo'luvchi kelishuv-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. ShHT faollik bilan tashqi aloqalarni rivojlantirmoqda, uning xalqaro obro'yi tinimsiz o'smoqda. Xalqaro va hududiy tashkilotlar bilan rasmiy munosabatlar o'rnatilgan. Ko'plab davlatlar ShHT bilan aloqa o'rnatishga harakat qilmoqdalar. Hududdagi ro'y berishi mumkin bo'lgan iqtisodiy inqirozning rivojlanish xavfi va siyosiy qizg'inlik, shuningdek Afg'onistondagi holatning qaysi yo'nalishda rivojlanishining noaniqligini hisobga olgan holda ShHT hududda barqarorlikning maTum bir kafili va hamkorlik institute sifatida o'zini namoyish etmoqda.

Foydanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Авдокушин Е.Ф. Международные экономические отношения: Учебное пособие. М.: ИВЦ «Маркетинг», 2004.
2. Анализ экономики. Под ред. Рыбалкина В.Е. М.: Международные отношения, 2006.
3. Болятко А.В. ШОС к новым рубежам сотрудничества, РАН ИДВ.- М.: 2008.
4. Бляхман Т.С., Кротов М.И. Россия и Содружество Независимых Государств: уроки первого десятилетия. С-Пб., 2001.
5. Булатов А.С. Мировая экономика и международные экономические отношения М.: Магистр, 2008.